

KMETOVALEC.

Gospodarski list s podobami.

Uradno glasilo c. kr. kmetijske družbe vojvodstva kranjskega.

Ureduje Gustav Pirc, tajnik družbe.

„Kmetovalec“ izbaja 15. in zadnji dan v mesecu, ter velja po pošti prejetan 2 gold. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno. — Inserat (oznanilo) v „Kmetovalcu“ stane enkrat objavljen na celi strani 16 gold., na 1/2 strani 8 gold., na 1/4 strani 4 gold., na 1/8 strani 2 gold. in na 1/16 strani 1 gold. Pri dvakratnem objavljenju 10% in pri trikratnem objavljenju 20% ceneje. Za večje inserate in priloge plača se po dogovoru. — Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljano, Salendrove ulice števil. 5.

Štev. 23.

V Ljubljani, 15. decembra 1887.

Leto IV.

Obseg: Ali je potrebna dobra naprava za razdelitev gnojnice? — Poročilo deželnega odbora deželnemu zboru o trtni uši na Kranjskem. — Koliko žre krt — Razne reči — Gospodarske novice. — Vprašanja in odgovori. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Inserati.

Ali je potrebna dobra naprava za razdelitev gnojnice?

Spisal Ivan Niederle.

Na to vprašanje moramo odgovoriti, da je potrebna. Imamo precej različnih naprav za razdeljevanje gnojnice, vendar niso nič kaj rabne. Taka naprava, ki je posebno dobra, mora biti preprosta, trpežna, v ceno in rabna.

Ali pa sploh potrebujemo take naprave? Tudi temu vprašanju

moramo pritrditi. Oglejmo si, kako teče gnojnica iz soda, ki je zaprt le z navadno veho.

Ravno pelje sosedov hlapec gnojnico na travnik. Eno uro daleč jo mora voziti. A on ve ravnati z gnojnico. Skrbno je ovil veho s cunjjo, da ne izgubi niti kapljice dragocene tekočine. A vzlic temu vendar kapa gnojnica od veho. Sedaj pelje po klancu navzdol, hitreje in hitreje, če ravno je zavrl. Hipoma

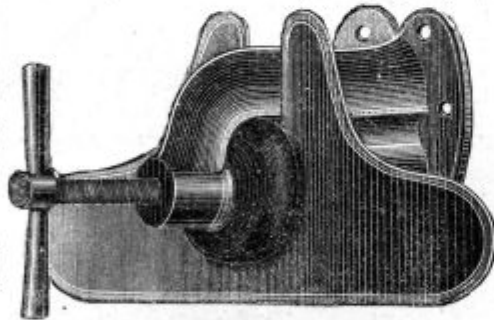
zašumi, hlapec se ozre, in res, voha je odprta. Hitro priskoči hlapec ter prime veho, ki je po sreči privezana, in skuša luknjo zapreti. To se mu pa ne posreči

kar tako hitro. Slednjič vendar le. Pa kakšen je hlapec! Čez in čez je polit z duhtečo gnojnico in ker tako močno bljuje, lahko si mislimo, da je dobil nekaj tudi v usta.

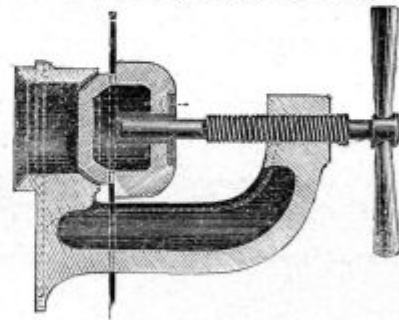
Srečno pride hlapec s sodom na pol napolnjenim na travnik. Sedaj pa podstavi pod veho desko, na katero se bo zlivala gnojnica, da se razdeli bolj na široko. Z veliko silo odpre veho, ker jo je poprej premočno zabil. Gnojnica zelo vre iz soda. Ali se pa tudi razdeli? Gotovo! Pa zelo neenako. In

to je ravno velika napaka, kajti gnojnica koristi le takrat vsa, kadar jo razdelimo čez in čez enako. To je važno, ker drugače rastline ne rasto enako, kar gotovo ni dobro. Gnoj tudi enako raztrosimo! Kar velja o gnoji, isto velja tudi o gnojnici, ki dela še krepkeje.

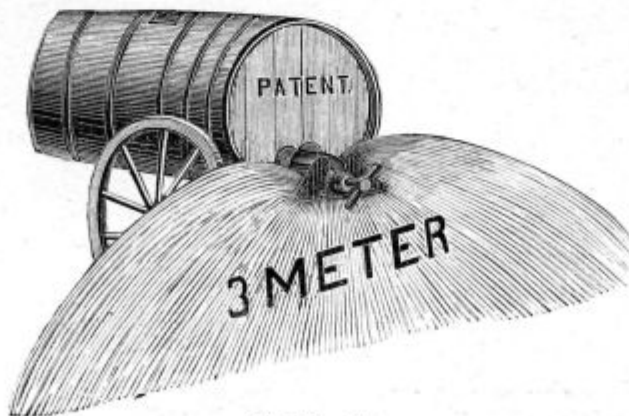
Kaj pa se je spet pripetilo? Konji so se ustavili kar mahoma! Še tega je treba! Veliko gnojnice se zlije samo na to mesto. Sedaj pa hlapec še malo naprej popelje, in sod je prazen. Majhen del njive je pognojen, vrhu tega še slabo, in skoraj pol dneva je

Podoba 62.

Podoba 63.

Podoba 64.

zlije samo na to mesto. Sedaj pa hlapec še malo naprej popelje, in sod je prazen. Majhen del njive je pognojen, vrhu tega še slabo, in skoraj pol dneva je

zgubljenega. Hlapčevega gospodarja pa mine veselje do tako dragega gnojila.

Dobra naprava za razdeljevanje gnojnice bi odpravila vse te nepravilke. Gnojnica ne bi kapala iz sode, zapornica ne bi se olupirala sama, hlapec ne bi se polival, in gnojnica bi bila enako razdeljena po vsej njivi. Dobro takšno napravo zapremo lahko hitro, če se ustavijo konji ali če se pripetijo kaj drugega. Dobro napravo za gnojnico treba tako urediti, da moremo manj ali več gnojnice polivati. Če je naprava taka, potem je prav dobra in če je vrhu tega še v ceno, trpežna in preproste sestave, da jo moremo vsak čas hitro popraviti, no potem je taka naprava najboljša.

Skušal sem sestaviti tako napravo, in posrečilo se mi je. Podobe 62., 63. in 64. jo kažejo. Na prodaj jo pa ima moj zastopnik Anton Budzíkiewicz v Biali na Gališkem, po 4 gld. Naprava je narejena od železa, poprav pa ne potrebuje skoraj nikdar, sod zapira tako dobro, da se nikdar ne odpre sam od sebe, če se še tako močno tresse. Zapiraš in olupiraš napravo prav lahko, in kedar imaš ž njo opraviti, ne onesnažiš se prav nič, vsaj tudi ročice so vedno snažne. Gnojnica se izliva tri metre na široko prav enako. Iztok se da gnojnici urediti in se ne more nikdar zamašiti. Napravo moremo pritrditi na vsak sod, na najmanjši sod za petrolej in na največji za gnojnico.

Poročilo deželnega odbora deželnemu zboru o trtni uši na Kranjskem.

Slavni deželni zbor je sklenil v 10. seji dné 12. januarja 1887:

Deželnemu odboru se naroča in oziroma daje pooblastilo:

1. da doseže od slavne c. kr. vlade izdatno gmotno podporo v gotovini in v ameriških trtah, posebno vitis riparia souvage, in da po potrebi tudi nakupi kakor hitro mogoče takih trt;

2. da oddaja po ustanovitvi občinskih trtnic na Dolenjskem onim občinam, katere so oddaljene od Grma in od Kostanjevice, ameriške trte ali proti plačilu ali oziraje se na revščino dotičnih vinščakov tudi brezplačno, in da sme deželni odbor za te trtnice, ako treba, tudi gmotno podporo podeliti iz deželnega kulturnega zaklada tem občinam;

3. da se v vinarski in sadjarski šoli v Grmu napravijo uže prihodnje leto trtnice, iz katerih bi se ameriške plemenitene trte ali prodajale ali oziraje se na revščino prisilcev brezplačno oddajale;

4. dunajskemu društvu „Verein zum Schutze des Weinbaues in Wien“ se privoli donesek 50 gld. za leto 1887. iz deželnega kulturnega zaklada.

5. V izvršitev imenovanih nalog se privoli deželnemu odboru iz deželnega kulturnega zaklada kredita 600 gld.

Deželni odbor je z noto z dne 25. januarja 1887. l. št. 540 te deželnozborske sklepe naznanil deželni vladi in se sklicaval na sklepe deželne filokserne ko-

misije, katera se je tudi odločno izrekla za nasaditev ameriških trt in da ni druge pomoči proti trtni uši. Ameriške trte pa se celo z Ogerskega, od koder bi se lahko prav po ceni dobivale, ne smejo uvažati, tudi ne v že okužene okraje. Potrebovala pa bi ne samo deželna šola v Grmu najmenj 100.000 ameriških trt, temuč oglašali so se tudi že posamezni lastniki in cele občine. Deželni odbor torej prosi:

1. da vlada dovoli prost uvoz ameriških trt z Ogerskega v okrajna glavarstva Krško, Novomeško, Črnomaljsko in Kočevsko;

2. da vlada podari občinam, od trtne uši okuženim, najmenj 100.000 ameriških trt; in

3. naj se v državni trtnici v Kostanjevici vložijo letos vsaj 100.000 ameriških trt.

Šolskemu vodstvu v Grmu pa je deželni odbor naročil, naj pozveduje, kje na Ogerskem in po kateri ceni bi se dobivale ameriške trte (ključi), kolikor jih bode treba za šolske vinograde. Dalje naj vodstvo izreče svoje mnenje, kje na Dolenjskem bi napravili občinske trtnice in ali bi kazalo, ameriške trte nepo-
žahtnjene oddati vinščakom.

Deželni blagajnici se je ob enem ukazalo, da izplača znesek 50 gld. društvu za obrambo avstrijskega vinarstva na Dunaji.

Šolsko vodstvo je s poročilom dne 13. februarja 1887 naznanilo, da ima ogerska trtna kolonija v Kecskemetu še dovolj ameriških trt. Deželni odbor se je torej obrnil do vlade s prošnjo, naj dovoli za šolo v Grmu uvesti iz Kecskemeta 40.000 ameriških trt riparia in solonis. Toda ogersko ministerstvo je naznanilo šolskemu vodstvu v Grmu, da avstrijsko ministerstvo ne dovoljuje izvažati ameriških trt z Ogerskega na Kranjsko. Z noto dné 7. marnja 1887 pa je deželna vlada objavila deželnemu odboru ukaz poljedeljskega ministerstva, da hoče šoli v Grmu oddati 6400 riparie iz neokuženih krajev po 10 gld. za tisoč. Deželni odbor je prosil vlade, naj te trse pošlje z Dunaja v Ljubljano, kamor so došle 19. aprila ter bile poslane v Grm. Vodstvo pa je tudi še od gosp. dr. Geršaka v Ormužu naročilo 14.000 ameriških trt, katere so se vložile v trtnici v Grmu.

Poljedeljsko ministerstvo je nadalje z ukazom 29. marnja 1887 št. 3986 12.000 riparie in 5000 solonis poslalo okrajnemu glavarstvu na Krškem z ukazom, da je 1000 riparie in 1000 solonis odločenih za državno trtnico v Kostanjevici, ostale trte pa se naj oddajo tistim vinogradnikom, kateri hoté poskušati kulturalno ravnanje. Tudi iz državne trtaice na Bizeljskem na Štajarskem je ministerstvo oddalo 4000 riparie in 3000 York Madeire za krški okraj in sicer 1000 York Madeire za Kostanjeviško trtnico, ostale pa privatnim vinogradnikom. Trte so se oddajale po 10 gld. za tisoč šib.

Državna trtnica v Kostanjevici obsega zdaj dva hektara. Leta 1886. se je vložilo 38.000 riparie, katere se je najmenj polovico ukoreninilo. Od teh se je izbralo 10.000 najmočnejših, dobro ukoreninjenih trsov za na-

pravo tako zvanega matičnega vinograda, kjer so trte nasajene po eden meter vsaksebi. Iz tega vinograda se bode sčasoma dobivalo na sto tisoč trsnih šib. Trtnica se je letos spet razširila, ter je bilo vloženih ne le po 1000 riparie, solonis in York Madeire, temuč tudi vse šibe prej omenjenih 15.000, kar se jih ni moglo oddati privatnim vinogradnikom. Poljedelsko ministerstvo v svojem ukazu 1. junija 1887 obeča, da bode znatno razširjalo trtnico Kostanjeviško.

Z dopisom dné 20. oktobra 1887 št. 7292 je prosil deželni odbor c. kr. deželno vlado, naj bi mu blagovolila naznaniti, v katerih občinah na Dolenjskem so v tem letu zasledili trtno uš in koliko vinogradov je že tako okuženih, da so letos ali že popolnoma suhi ali vsaj več ne rodé. Nadalje, koliko ameriških trt se je letos vložilo v državni trsnici pri Kostanjevici, koliko požlahnilo in koliko jih je oddala vlada vinogradnikom.

Z dopisom dné 18. novembra 1887 št. 11453 je deželna vlada deželnemu odboru izročila poročilo Karla Reichela, zvedenca v trtnoušnih rečeh na Krškem, katerega je bistvena vsebina ta le:

„Leta 1887 so zasledili trtno uš v naslednjih katastralnih občinah:

a) Davčni okraj Kostanjevica:

V katastralni občini:

Ostre v	52 parcelah
Črneča vas v	35 „
Kostanjevica v	25 „

skupaj v davčnem okraju Kostanjeviškem v 117 parcelah

b) Davčni okraj Mokronog:

V katastralni občini:

Dobrava v	1 parceli
Stara vas v	1 „

c) Davčni okraj Krški:

V katastralni občini Bučka v . . . . . 5 parcelah.

Najbolj razširjena je trtna uš v davčnem okraju Kostanjeviškem; izmed navedenih treh občin pa najbolj v katastralni občini Ostre.

Ko so leta 1887. preiskovali vinograde, ni bilo v imenovanih občinah še nobenega vinograda, ki bi bil popolnoma nerodovit, vendar pa je misliti, da bode, kakor kaž-jo dozdanje skušnje — postala četrtnina onih parcel, ki so bile leta 1887. okužene, v prihodnjih dveh letih popolnoma nerodovita.

Spomladi leta 1887. so se vložile v poskuševalnici v Kostanjevici sledeče trtne šibe:

2845 trt riparie, 5800 trt solonis, 1509 trt York Madeire, potem tudi še trte, katere je dalo visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo in sicer: 100 trt rupestris, 100 trt Othello in 50 trt riparie portalis.

Zadnja tri plemena so se zasadila le za poskušnjo, da bodo naravnost rodila. Ker se je trtnica v Kostanjevici napravila še le 1886. leta, in se je prvotno nasadilo le 38.000 trt riparie souvage, in ker se je les prvo leto le počasi razvijal, zato se do zdaj ni nič požlahntjevalo. Letošnjo zimo se bode požlahntjevalo na roko toliko, da se nasadi greda z blizu 2000 trtami. Požlahntjujejo pa se ameriške trte toliko časa, dokler

se še ne vé, kakšen bo uspeh, samo za poskušnjo, ne pa za oddajo strankam v Kostanjevici.

Leta 1887. se edino iz tega vzroka ni moglo oddati nikakeršno pleme ameriških trt strankam, ker se trtne šibe ob ugodnih vremenskih razmerah morejo narezati še le meseca decembra, ter se bodo te trtne šibe pripravile še le mesec januarja ali februarja prihodnjega leta, da se bodo oddajale vinogradnikom.“

Zastran prošelj nekaterih občin na Dolenjskem za napravo občinskih ameriških trtnic je šolsko vodstvo v Grmu sporočilo, da bi bilo vse, kar bi se za občinske ameriške trtnice potrošilo, le zavrženo. Nepožlahntjene ameriške trte bi se smele deliti le najinteligentnejšim vinogradnikom. Vsled tega poročila je deželni odbor dotičnim občinam naznanil sklepe, deželnega zbora ter dostavil, kaj da je storil v tej reči.

Ker se trtna uš po Dolenjskem če dalje bolj širi, in je uže več sto oralov vinogradov popolnoma uničenih, in ker ni nobenega družega sredstva proti filokseri, nego zasajanje vinogradov z ameriški trtami: treba bo skrbeti, da se pridobi ameriških trt, kolikor le mogoče. Zato se bode na šoli v Grmu v prihodnjem letu spet znatno razširila ameriška trtnica, iz katere se bodo potem šolski vinograli nasadili z že požlahntjenimi trtami.

Za novo nasajenje okuženih in nekoliko že uničenih vinogradov pa bi trebalo več sto tisoč trt.

Poljedelsko ministerstvo, katero je dalo napraviti veliko ameriško trtnico v Kostanjevici, bode gotovo še v drugih krajih Dolenjskih dovolilo napravo takih trtnic in tako omogočilo vinogradnikom, laže pridobiti si in hitreje nasaditi ameriške trte v opuščeni vinogradih.

Ker pa je ljudstvo baš po vinorodnih krajih revno, in se bode mali vinogradnik le težko lotil težavnega dela, katerega je treba pri napravi novih vinogradov, da namreč zemljo opuščeni vinogradov globoko koplje (rigola); moralo bi se ljudstvo spodbujati k temu po premijah, kakor se spodbuja po darilih, da vzgaja plemenita živinska plemena. Obečati bi se torej moralo marljivim vinogradnikom, kateri rigolajo okužene vinograde ter jih pravilno zasadé z ameriški požlahntjenimi ali naravnost rodečimi trtami, premije ali darila proti velikosti na novo napravljenega vinograda. Premije bi se izplačale, kedar bi bilo konstatovano po večakih, da so novi vinogradi pravilno zasajeni. V ta namen naj bi se v proračun deželnokulturnega zaklada za l. 1888. postavil znesek 500 glđ., kateri znesek bi gotovo zadostoval, ker ni pričakovati, da bi se že v 1888. l. mnogi vinogradniki poprijeli dela ter se lotili naprave novih vinogradov. Ob enem bi se naprosilo visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo, da tudi ono dovoli premije v ta namen.

Slavni deželni zbor naj sklene:

1.) C. kr. poljedelskemu ministerstvu izreka deželni zbor zahvalo za napravo državne ameriške trtnice v Kostanjevici.

2.) Deželnemu odboru se naroča, naj prosí visoko c. kr. poljedelsko ministerstvo, da blagovoli

- a) napraviti vsaj še na dveh krajih na Dolenjskem in sicer za novomeški in za metliški okraj državno ameriško trtuico;
- b) oddajati ameriške trtne šibe in ukoreninjene trte revnim in menj premožnim vinogradnikom brezplačno ali vsaj po kolikor mogoče nizki ceni;
- c) dovoliti uvoz ameriških trt z Ogerskega v občine, v katerih je že konstatovana trtca uš; in
- d) deliti premije v denarjih takim malim vinogradnikom, ki svoje vinograde pravilno zasade z ameriški trtami.

3.) Deželnemu odboru se dovoljuje za l. 1888. kredita 500 gld. iz deželnega kulturnega zaklada v isti namen za premije ali darila.

4.) Poročilo se izroča upravnemu odseku v pretres in nasvetovanje.

Koliko žre krt.

Po nekaterih krajih preganjajo krta, ker ne vedó, da je koristna stvar. Očitajo mu sitne krtine po travnikih, zlasti po vrtilih. Vender ni še zaradi tega opravičeno sovraštvo do njega. Krtine le dokazujejo, da je ondi krt prav pridno delal in veliko škodljivcev pokončal. Ko bi ti bili ostali živi, prikazal bi se na mestu krtin v kratkem časi usušen kos zemlje v dokaz, da ondi prebivajo podzemni sovražniki rastlinstva, na katere sicer nihče ne misli. Če vzrahlja krt zemljo in prerije na vse strani z rovi, kadar lovi razno podzemsko mrčesje, koristi le rastlinam ter daje zraku pristopa. Ne stane veliko, če razgrabljamo krtine. Množina krtin kaže torej, da je ondi bilo preveliko ogrcev, črvov ter da jih je polovil in požrl krt. Krt ne škoduje nikoli rastlinam, ker se jih ne loti. On živi le ob živalski hrani. To so lani do dobra dokazali na pomolognem vrtu v Kasselu.

Odbrali so ravnega zemljišča 5 kvadratnih metrov, prekopali zemljo do 1 metra globoko ter jamo na dnu in ob stenah zavarovali z deskami. Naredili so tako štirivoglat obod, ki je mohl 30 centimetrov nad zemljo. Prostor mej obodom so napolnili s prstjo in zasadili z grmičevjem. Kadar je to poraslo, izpustili so vanje 140 ogrcev in mnogo črvov. Oditi niso mogle te stvarce, ker so jim branile obodove deske. Ogrci in dežni črvi so se precej zarili v zemljo. Sedaj izpustijo tja poprej ulovljenega krta. Kmalu se zarije in izgine ter začne mrčese nadlegovati. Kadar preteče 34 ur, preiščejo vso prst mej obodom natančno ter najdejo samo 17 ogrcev in 1 črva, vse druge je požrl krt. Iz tega smemo sklepati, kolik požeruh je krt in kolike koristi, ker pokonča v enem leti res ogromno število ogrcev in črvov. V enem samem dnevi požre več hrostov, ogrcev in črvov, nego je on sam težek. Res je, krtine so sitne za vrt in travnik, krti napravljajo pod rastlinami luknje, ki jim škodujejo. Toda pripomočkov je dovolj proti temu da ni treba krta preganjati. Da se pregnati z žveplanjem in s katra-

novcem, katerega mu je nastaviti po volinah in luknjah. Kmalu se ugame drugam in preganja tam razen mrčes ter koristi tako ljudem.

Razne reči.

— Da se ne nabira sneg konjem pod kopiti, priporoča neki nemški gospodarski list to-le: Vzemi gladke in nezmečkane ržene slame, omehčaj jo nekoliko v vodi ter naredi iz nje prst debel šop, katerega poveži na debelejšem koncu slame. Iz tega šopa spleti kito v tri plemena. To kito povij tako skupaj, da se naredi kolesce. Uže med povijanjem pa dobro prešivaj z iglo in nitko to kolesce, ki postaja vedno večje, tako, da se dodelano kolesce dobro skupaj drži. Kolesce naredi toliko, da je moreš s silo vdejeti podkvi med rameni. Na kopito, ki ima med podkev vdejano tako slamnato kolesce, ne nabira se nikdar sneg. Kolesce se prav trdno drži v podkvi in se zgubi le redko kedaj. Kolesce odstraniš pa iz podkve s kako topo rečjo.

— Zmrzla tla hitro utališ, ako jih pospeš z neugašenim apnom. Apno se prične gasiti, ter razvija tako toploto, da moreš čez kakih deset do petnajst ur zemljo prekopati, če je tudi 20° R. mraza.

— 5% mleka moreš več namlesti, ako se držiš naslednjih pravil, katera priporočajo Amerikanci: Molzi vsak dan natanko ob istem času, molzi hitro in snažno, molči in ne misli na druge reči nego na molžo; kadar stopiš h kravi ali kadar greš od nje, nagovarjaj jo prijazno in božaj. Kolikor prijazneje ravnaš, toliko raje teče mleko.

— Race in gosi hitreje opitaš, ako jim mešaš med pijačo drobno zrezanega korenja ali repe, in ako jim devaš med pitno vodo oglja. Ob taki kravi ostane ta perutnina bolj zdrava in dobi nežno meso.

— Jabolčnik, ki očrni na zraku, popraviš, ako deneš na vsak hektoliter mošta en liter sladkega, a posnetega mleka, ter vse skupaj dobro zmešaš. Čez dva dni je mošt čist in čez osem dni ga moreš pretočiti v snažno posodo. S sluznim jabolčnikom pa ne smeš tako ravnati.

— Zajcev se obraruješ v drevesnici, ako obesiš nekaj petrolejevih luči po drevju v drevesnici. Tako saj trdi vrtnar Goll v Bissingu.

— Da ne rjavijo žebliji, kateri se zabijajo v les, zbelijo se v ognju toliko, da so rdeči, in potem se de-nejo precej še zbeljeni v laneno olje.

— Rman (Schafgarbe) po mnogih skušnjah prežene mube in breuclje konjem in drugi živini tako gotovo, da je to zelišče, katero pozna vsak pastir in ki raste povsod, najboljša pomoč zoper mrčese, ki včasih hudo nadlegujejo živino.

— Mlačna pitna voda za živino. Kako ugodno vpliva mlačna pitna voda po zimi na žival, dokazali so poskusi v St. Remi. Tri krave so napajali v hlevu z mlačno vodo, tri pa pri vodnjaku z mrzlo vodo. Uči-

nek je bil, da so dajale z mlačno vodo napajane krave po en liter več mleka na dan nego one tri. Potem so pa naopak prve tri krave napajali pri vodnjaku, druge tri pa z mlačno vodo v hlevu. Učinek je bil tudi narobe. Z mrzlo vodo napajane krave so po en liter mleka izgubile, z mlačno vodo napajane pa po en liter pridobile.

Gospodarske novice.

* † Simon Pakiž. Umrl je 21. novembra t. l. gošpod Simon Pakiž, posestnik v Jurjevici pri Ribnici ter ud c. kr. kmetijske družbe kranjske.

* Ovne ukviškega plemena, nakupljene iz državne podpore, dobili so brezplačno nastopni gospodarji od c. kr. kmetijske družbe kranjske: J. Zrimšek iz Ilove gore, A. Kastelic iz Brezovega, J. Perne iz Gaberja, J. Novak iz Ribnice, B. Zupanc iz Vel. Dobrave, J. Murgelj iz Prečne, J. Pajer iz Borja, F. Žitnik iz Cirknice, J. Kunc iz Rovt, št. Mrak iz Begunja, M. Strle iz Osredka, M. Osredkar iz Šentjošta, J. Šavs iz Potoč, Fr. Kolbe iz Vač, J. Janša iz Dovjega, A. Meršol iz Hraš, L. Poljinec iz Boh. Bele, V. Jan iz Sp. Gorij, V. Kadunc iz Zg. Tuhina, And. Sodja iz Zaspaga, Slapnik iz Okroglega, G. Dolinar iz Hlavčjih njiv in J. Zupanec iz Martinovega vrha.

* Gozdne drevesnice so, kakor naznanja deželna vlada deželnemu odboru, na Kranjskem te le: a) v političnem okraji Ljubljanskem: 1. c. kr. osrednja drevesnica pod Rošnikom; b) v političnem okraji Radovljiškem: 2. cesarska drevesnica v gozdu Ilovica; 3. drevesnice kranjske obrtne družbe: v Bohinji, Javorniku in pri Trziči; c) v političnem okraji Logaškem: 4. drevesnice občine Gorenjelogaške; d) v političnem okraji Postojnskem: 5. cesarska drevesnica v gozdu Golobičevce; 6. drevesnica posestnika Andreja Rovana pri Colu; 7. 2 graščinski drevesnici in 1 občinska drevesnica pri Senožečah; 8. 2 drevesnici na Nanosu; 9. 2 drevesnici dvorne konjerejske naprave v Prestranku; e) v političnem okraji Kočevskem: 10. 4 drevesnici v graščinskem gozdu. Sicer pa se bodo še napravile okrajne drevesnice v političnem okraji Kameniškem, Novomeškem in Litijskem.

* Služben razpis. Na slovenskem oddelku deželne kmetijske šole v Gorici je izpraznjeno mesto ravnatelja, kateri je ob enem tudi učitelj. Za to službo je določeno: a) letne plače 1200 gld., s pravico do 10 odstotnih 5 letnih poviškov do dopolnjenega 20. službenega leta, po kateri dobi nehajo ti poviški, in s pravico do penzije, odmerjene po pravilih za deželne uradnike; b) nagrade 200 gld. za ravnateljstvo in oskrbovanje šolske kmetije; c) prosto stanovanje.

Zraven tega dobiva ravnatelj mesečnih 15 gld., da oskrbuje s tem šolsko potrežbo.

Ravnatelj se imenuje začasno; postane pa definitiven po preteku enega leta, ako se v tem času spone v zadovoljnost deželnega odbora.

Prošnje z dokazi sposobnosti za izpraznjeno mesto in popolnega znanja slovenskega jezika naj se podajo podpisnemu deželnemu odboru do konca dec. t. l. Deželni odbor v Gorici, dne 29. nov. 1887.

* Tirolski deželni kulturni svet je ukrenil tirolskemu deželnemu odboru predložiti postavo, vsled katere mora biti vsak zemljiški posestnik ud okrajne kmetijske zadruge (podružnice). Kulturni svet postane potem enak trgovskim in obrtnim zbornicam.

Vprašanja in odgovori.

Odgovor no 108. vprašanje. Pozvedeli smo, da je dobiti asfalt tudi v Ljubljani pri A. Druškoviču na mestnem trgu. Tam tudi zveste, kako delati z asfaltom.

Vprašanje 111. Poskusiti hočem travnike svoje gnojiti z navadno soljo. Bral sem nekje, da prodajajo po cesarskih solarnah umazano sol v ta namen po prav nizki ceni. Ali svetujete tako gnojilo, in kje naj naročim soli? (G. C. v R.)

Odgovor: Navadna kuhinjska sol je res dober gnoj travnikom. Po cesarskih solarnah prodajajo tako sol, ki je sicer zelo po ceni, a ni prav nič vredna. Poprej so rabili kmetovalci solne odpadke, ki so jih dobivali od solaren, za živino. Ker je pa država vsled tega manj navadne soli prodala, imela je nekaj novcev manj dohodkov, in zato mešajo sedaj te odpadke s peskom, da niso več rabni za krmo. Ako si torej naročite gnojne soli, ne doboste ničesar drugega, nego slanega peska, za katerega morate plačati veliko voznine. Gnojne soli si morate naročiti po kmetijski družbi in pridejati še spričevala in zavezna pisma, s katerimi potrjujete, da ste kmetovalec, da niste trgovec s soljo, da hočete sol rabiti le za gnojenje, da ne boste drugemu prodajali soli, da je ne boste uživali i. t. d., i. t. d. Če Vam moremo kaj svetovati, pustite to neslano gnojno sol, saj ni vredna papirja, ki ga morate popisati, če je prosite. Peska doboste doma zastonj, in če Vam je do tega, da naredite s soljo poskušnjo, kupite si za denar, ki ste ga namenili v ta namen, doma navadne soli. V Fbenseu stoji cent take ničvredne gnojne soli 1 gld. 20 kr. brez voznine.

Vprašanje 112. Ko sem sedaj presadil divjake v pikirne grede, videl sem, da je zelo veliko divjakov, osobito najlepših, na koreninah obglodanih. Nekateri teh divjakov nimajo prav nič korenin. Gotovo so miši napravile to škodo. Čudno se mi zdi, da se je to zgodilo uže sedaj. Na Dolenjskem nisem nikdar naletel na kaj takega. Izvolite mi naznaniti, kako bi zatrl te škodljivke, ker drugače je ves moj dveletni trud zastonj. Bojim se, da se tako zgodi tudi s cepljenci. (V. B. v K.)

Odgovor: Škodo so Vam naredile brez dvoma miši. Ker so pa drevesca uže sedaj na jesen poškodovana, znamenje je, da so te miši iz vrste voluharjev (Scheermäuse). Voluharji živé vedno pod zemljo in se

onđi redé ob koreninah ter morejo v drevesnici narediti velikansko škodo. Sicer se ta žival ne plodi kaj močno, a uže en voluhar more narediti veliko škodo. Vrtnar celovške kmetijske družbe g. Hirsch nam je pravil, da je on pregnal voluharje takole: Povsod, koder je zapazil mišje rove, odprl jih je in očistil vhodno luknjo. To je storil na več mestih v drevesnici. Čez nekaj časa je šel gledat, kako je s temi luknjami. Koder je luknja zadelana, znamenje je, da je voluhar blizu, kajti boji se zeló zračnega prepíha in zato zadelá hitro luknjo. Sedaj odpre vrtnar zopet luknjo in stopi nekaj korakov na stran, v roki ima pa puško, napolnjeno z drobnimi šibrami. Čez nekaj minut pride voluhar zopet mašit luknjo, in kadar vidi vrtnar, kako se zemlja premiče, takrat pa ustrelí v luknjo. Precej potem mere isto delo opraviti zopet na drugem mestu. Gosp. Hirsch nam je pravil, da je to edina, najboljša in najhitrejša pomoč proti voluharjem. Pred kratkim smo pa brali v nekem vrtnarskem listu, da pomaga prav izvrstno nastopni pripomoček. Vzemite koren, razpolovite ga po dolgem in namažite mu porezano ploskev s strupom (fosforom), potem pa zvezite koren tako skupaj, da je zopet cel videti. Takih korenov pripravite več ter jih potaknite na več mestih v mišje rove in sicer pod zemljo. Ta pripomoček Vam moremo tem bolj priporočati, ker pomaga tudi proti navadnim mišim, katere morda tudi imate.

Vprašanje 113. Ker mislim spomladi napraviti vzgleden šolski vrt, a potrebujem v ta namen denarne podpore, katere pa pri krajnem šolskem svetu ne morem dobiti, ker tako znaša proračun za prihodnje leto 1020 gld., izvolite mi sporočiti, ali bi bilo mogoče dobiti kaj podpore pri kmetijski družbi? Ali naj se morda obrnem do deželnega zbora in deželnega šolskega sveta? (V. B. v K.)

Odgovor: Najprvo Vam moramo povedati, da je deželni šolski svet izdal naredbo, vsled katere je krajni šolski svet dolžan plačevati stroške za obdelovanje šolskega vrta. Kmetijska družba deli podpore za šolske vrte le tedaj, če dobi v ta namen sama kaj podpore od države ali dežele. Sedaj nima nobene take zaloge. Dosedaj je dajalo podpore za šolske vrte kmetijsko ministerstvo, od l. 1888. naprej je bode pa dajalo naučno ministerstvo. Upajmo, da bode podpora izdatnejša, kmetijska družba vsaj je predložila naučnemu ministerstvu o tej reči dobro utemeljeno prošnjo. Če bode prošnja uslišana, zvedeli bodemo še le maja meseca l. 1888, in potem razpiše družba pogajanje za to podporo po javnih listih. Deželni šolski svet odstopi prošnje za tako podporo vselej kmetijski družbi. Kmetijska družba je tudi prosila deželni zbor podpore šolskim vrtom; ako bode uslišana, pozvedeli bodete lahko iz dotičnih razglasov. Če bode dal deželni zbor kaj podpore za šolske vrte, potem dobi vso, da jo razdeli, kmetijska družba, in posamezne prošnje občin ne bode uslišane.

Vprašanje 114. Svoje ovčje pleme bi rad zboljšal in sicer z ovni takega plemena, ki daje mnogo mleka.

Svetujte mi tako pleme in sporočite, kje ga dobim. (N. Š. na P.)

Odgovor: Odločnega odgovora Vam ne moremo še dati v tej številki, vendar hočemo v kratkem kaj natančnejšega pozvedeti ter Vam sporočiti v prihodnji številki.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 4. decembra 1887.

Posvetovanje je vodil družbeni predsednik gospod Gustav grof Thurn, navzoči so bili g. podpredsednik Jos. Fr. Seunig, odborniki gg. Kastelic, baron Lazarini, Lenarčič, Murnik, Povše, Robić, Witschtl in tajnik g. Gustav Pirc.

Predsednik grof Thurn izroči podpredsedniku J. Fr. Seunig-u viteški križ Fran Josipovega reda, katerega mu je milostno podelil presvetli cesar ob petindvajsetletnici, odkar je odbornik družbeni. Predsednik prosi gosp. Seuniga, da blagovoli še nadalje delovati v prid družbi in deželi na korist.

Glavni odbor pooblasti gospoda predsednika da izreče gospodu ritmajstru Wildu zahvalo za izvrstno sodelovanje v konjarskem odseku.

Odbornik g. Murnik poroča v imenu odseka za splošne reči o prošnji do deželnega zbora za povišanje letne redne podpore. Glavni odbor odobri predloženo prošnjo.

Tajnik Pirc predlaga v imenu živinarskega odseka, da se posvetovanje o sklepih občnega zbora, ki velijo, naj se priredita živinski razstavi v Ribnici in Vipavi odloži za toliko časa, dokler bode rešena prošnja za podporo, ki je vložil jo odbor do deželnega zbora. Predlog se sprejme.

Tajnik Pirc predlaga v imenu živinarskega odseka, da družba priredi letošnjo pokrajinsko živinsko razstavo v Logatcu in da glavni odbor izreče gospodu logaškemu glavarju dr. Russu zahvalo za njegovo delovanje kmetijstvu v korist. Predlog se sprejme, in glavni odbor izrazi veselje svoje nad tem, da hoče okrajni zastop logaški sam tudi denarno pripomoči k temu podjetju.

Odbornik g. Povše poroča v imenu živinarskega odseka o vlogi, ki naj jo glavni odbor odpošlje do deželnega odbora, da se postava za povzdigo živinarstva tako prenaredi, da so občine zavezane imeti dobre plemenske bike. Nasvetovano vlogo glavni odbor odobri in sklene jo predložiti deželnemu odboru.

Odbornik g. Povše predlaga v imenu živinarskega odseka, naj glavni odbor ne podpira prošnje občine mozelske, ki prosi c. kr. kmetijsko ministerstvo, da ji dovoli prevzeti subvencijskega bika za polovico cene. Odvrnitev prošnje se utemeljuje, da je itak državna podpora zelo majhna, da so druge občine, ki so tudi to prosile, pa bile odvrnene, še revnejše, in da se biki sploh ne prodajajo dosti dražje kot za polovico cene. Glavni odbor sprejme ta nasvet.

Prošnje šolskega vodstva v Cerknici za nekaj sadnega drevja ne usliši glavni odbor zato, ker nima takega drevja nič na razpolaganje.

Odbornik g. Povše predlaga, naj družba posreduje kmetovalcem o nakupu čistega deteljnega semena. Po daljši razpravi sicer umakne g. Povše predlog svoj, sprejme se pa predlog g. Murnika, ki slove: Posredovanje za nakup deteljnega semena in sploh semena se v principu sklene, a ker je v to svrhu potrebna denarna podpora, počakati je rešitve prošnje, ki jo je vložil glavni odbor do deželnega zbora.

Za nove ude so sprejeti od glavnega odbora gg.

Franc Zakrajšek, duh. pomočnik v Postojini,
Franc Jereb, posestnik v Zaplani,
Franc Petkovšek, posestnik v Zaplani,
Josip Jurca, posestnik na Vrhniki,
Franc Korenčan, posestnik na Vrhniki,
Franc Kolbe, c. kr. poštar na Vačah,
Dr. Marinko, c. kr. gimn. profesor v Rudolfovem,
Franc Kastelic ml., trgovec v Kandiji,
Josip Jaklič, župnik v Dolenji vasi,
Anton Mikuš, trgovec v Ljubljani.

INSERATE

sprejema „Kmetovalec“ po ceni, zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalcu“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmečkih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalec“ za objavljenja pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebščin.

BRATA EBERL

v Ljubljani

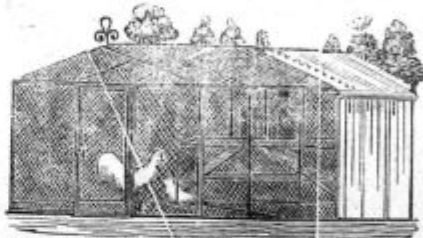
za frančiškansko cerkvijo v hiši g. Ivan Vilharja
prodajata

oljnate barve, lake, firneže

kemične in prstene barve lastnega izdelka, čopiče ter vse v nje stroko spadajoče blago na debelo in drobno.

Posebno se priporočajo oljnate barve v kositarskih (plehastih) posodah za trgovce in prodajalce, pri čemur opomnimo, da se naše barve ne smejo zamenjati z navadnimi kakor se sploh prodajajo, kajti od nas prodajane barve so kemično čiste in s pravim, z lanenega olja izdelanim firnižem ribane. (46—17)

Pocinjena, bodeča žica (drat) iz jekla.

Trpežno! Hiša za 10 kokoš. Trpežno!

S strojem
pletene
mreže
iz žice (dratu).

Ograje za vrte, gozde, parke i. t. d., kakor vse sorte mreže za kur-nike in za hiše za fazane. Varnostne mreže proti ognji, mreže za oknja, mreže za sejati pesek in šuto, torbe čez gobec za govejo živino in za pse. Dratene vrvi vsakovrstne sestave. Železne vrata in stavbe iz železa sploh. Vse to izdeluje:

Eisendraht- und Maschinendrahtgeflechts-Fabrik und Bauschlösserei
Franz Schröckenfuchs in Waidhofen a. d. Ybbs.

Ograje iz pocinjene dratene mreže ne stanejo več kakor dobre lesene ograje, so pa neizrečeno trpežne in dajo ograjenemu prostoru ličen in gospodski obraz. Proračune dapošle se zastonj in poštine prosto. (27—19)

Tovarna za kostne pridelke in lim

Luckmann-a & Bamberg-a

v Ljubljani

priporoča svoja zelo vspešno učinkujoča

umetna gnojiva, kostne
moke in superfosfate

po najnižjih cenah.

Na zahtevanje se vpošlje cenilnik in prospekt.

Semenarska postaja

C. Rambousek-a v Zborowu, pošta Forbes
na Češkem

ponuja za pomladansko setev semena sledečih jarih žit
in krompirja:

Jara zita: Požlahtnena menjalna pšenica.

Zborovska menjalna in velikanska rž
Oregonski, švedski Hudikswall in Bestehorn ječmen
Zborovski, švedski, Milton, Luher velikanski ligowski.
Welcome in Triumph oves itd.

Krompir: Zgodnji: Zborowski, Oneida, cesarski, Extra,
Early Vermont, Early Mayflower, Darling in The
May Queen.

Pozni: Biser, Anderssen Hertha, Aurora, Magnum bo-num, Rambousek, Unikum, Matador itd.

Cenike dobiti je na zahtevanje zastonj.

Ravno tukaj dobiti je jajca od Endemskih velikanskih gosij, jajce po 80 kr., od Pekinskih in Aylesburyških rac, jajce po 20 kr. (83—1)

Nik. Hoffmann,

tovarnar kirurških instrumentov, umetni ter orožni kovač in nožar
v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 12,

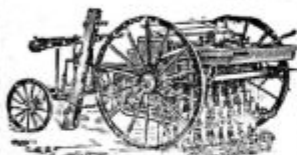
priporoča bogato zalogo svojo raznovrstnega v njegovo stroko spadajočega blaga. Vsa zaloga obstoji iz lastnih izdelkov in se za vsako prodano reč jamči, da je dobra in iz najboljšega blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši noži za vrtnarje in vinogradarje, kakor sploh nožarsko in fino kovaško orodje za kmetovalce, vrtnarje, vinogradarje, gozdnarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši kakovosti narede. (72—7)

Anton Reissenzahn

tovarna gospodarskih strojev in livarna železa
v Bubni pri Pragi.

Ta tovarna priporoča svoje prav cene izdelke, ter jamči za njih dobro sestavo in trpežnost. V zalogi ima: mnogovrstne pluge, brane, valjarje vsake sestave, stroje za sejati vseh sistemov, senene grablje za vpregati, stroje za košnjo žita in trave, mlatilne stroje na roko, na gepelj in na par, lokomobile, stroje za čiščenje žita, stroje za drobljenje in rezanje krme, sploh vse gospodarske stroje in oprave.

Cenike s podobami pošilja se na zahtevanje zastonj in poštne prosto. (10—21)

Sladne kali,

izvrstno živinsko krmo, prodaja 100 k'g. po 4 gld. 50 kr.
Teodor Fröhlich, pivovar na Vrhniki. (81—3)

Vsem, kateri zidajo ali popravljajo kako poslepje, ali sploh potrebujejo železnino, naj bude priporočena zaloga železja in vseh v to stroko spadajoče stvari

Andr. Druškovič-a

(poprej Jakoba Nekrepa)

na Mestnem trgu št. 10.

kjer se dobivajo v velikem izboru in prav po nizki ceni okova za okna in vrata, štorje za štokodranje, drat in cveki, vezi za zidovje, traverze in stare železniške šine za oboke, Portland in Roman cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi lepo in močno narejeni štedilni ognjišči in njih posamezni deli.

Posebno po nizki ceni dobivajo se stroji in orodja za poljedelstvo, kakor mlatilnice, same ali z vlačilnikom (Göpel), slamoreznice, čistilnice za žito (Trieur), brane in lepo in močno narejeni plugi. (66—11)

„AZIENDA“

avstro-francoska družba za zavarovanje
življenja in rent.

avstro-francoska družba za zavarovanje proti
elementarnim škodam in nezgodam.

Ravnateljstvo:

na DUNAJI, I., Wipplingerstrasse števil. 43.

Družba zavaruje

človeško življenje v vseh navadnih kombinacijah;

Zavarovanje za slučaj smrti. zavarovani znesek se izplača takoj po smrti zavarovanca njegovim ostalim, oziroma drugim obmišljencem;

Zavarovanje za doživetje preskrbovanje v starosti in otročje dote, zavarovani znesek se izplača zavarovancu samemu, ko doseže neko določeno starost;

Zavarovanje dosmrtnega dohodka udovskih pokojnin in dohodkov za odgojo po najnižjih premijah in z jako kulantnimi pogoji, zlasti onim, da se policam ne more ugovarjati.

a) proti škodam, ktere napravijo požar ali strela, parne ali plinove eksplozije, ali se narede z gašenjem, podiranjem in izprazenjem pri stanovanjih in gospodarskih poslopih, tovarnah, strojih, mobiljah in vsakovrstnih opravah zaloga blaga, živini, gospodarskem orodju in zaloga;

b) proti škodam, ktere napravi ogenj ali strela ob žetvi in košnji na poljskih ali travniških pridelkih v gumnih in stogih;

c) proti škodam, ki je napravi toča na poljskih pridelkih;

d) proti nevarnostim prevažanja blaga po vodi in po suhem;

Zavarovanje proti telesnim nezgodam se še ni pričelo, a se bode pravočasno naznanilo p. n. občinstvu, kakor se prične.

Zastopstva družbe.

V Budimpešti, Wienergasse 3 in Schiffgasse 2; v Gradci, Albrechtsgasse 3; v Inomostu, Bahnstrasse, Hôtel „Goldenes Schiff“; v Lvovu Marijin trg 9, nova; v Pragi, Vaclava trg 54; v Trstu, Via St. Nicolo 4, na Dunaji, I., Hohenstaufengasse 10.

V vseh mestih in večjih krajih avstro-ogerske monarhije nahajajo se glavne in krajne agenture, ki radi dajo pojasnila in dajo ponudbene pôle ter prospekte zastonj in vsprejemajo zavarovanja.

Glavni zastop v Ljubljani, Šelenburgove ulice števil. 3, pri
JOSIPU PROSENC-u.

(4—12)